

het museum van de
misdraad

NL

zaalteksten

1. **het ontstaan van de gerechtelijke politie**

De gerechtelijke politie komt er niet zomaar. Al vanaf de jaren 1870 is er discussie onder magistraten en juristen over de noodzaak van een gespecialiseerde politiedienst. Vóór 1919 wordt gerechtelijk onderzoek uitgevoerd door de lokale politiecommissaris. Maar hij kan die taken niet altijd naar behoren uitvoeren omdat hij te veel ander werk heeft. Zijn bevoegdheid is bovendien beperkt: hij mag enkel binnen zijn gemeente werken. Ook de rijkswacht doet gerechtelijk onderzoek, maar die is onderbemand. Rijkswachters kunnen enkel buiten hun gebied werken als ze iemand op heterdaad betrappen. Het ontbreekt beide diensten aan een gespecialiseerde opleiding. Heel wat misdrijven blijven onopgelost en hun daders ongestraft. Tijdens en kort na de Eerste Wereldoorlog teisteren georganiseerde misdaadbendes het land. Het gerecht lijkt te falen. In 1919 wordt daarom een nieuwe politiedienst opgericht: de gerechtelijke politie.

een gespecialiseerd korps

De gerechtelijke politie bestaat uit verschillende brigades, maar is bevoegd over het hele land. De dienst hangt af van het Ministerie van Justitie. Daarom luidt de volledige naam Gerechtelijke Politie bij de Parketten. De agenten en officieren staan onder toezicht en onder het gezag van de procureur-generaal. De nieuwe dienst moet zware misdrijven onderzoeken. De rechercheurs moeten bewijzen verzamelen, zodat het Openbaar Ministerie de daders kan vervolgen. Daartoe gebruiken de speurders allerlei onderzoeksmethoden en opsporingstechnieken. Ze worden opgeleid in de School voor Criminologie en Criminalistiek.

1.1 De streek rond Gent wordt na de Eerste Wereldoorlog geterroriseerd door de zogenoemde bende Van Hoe-Verstuyft. In totaal pleegt de bende 36 overvallen, waarbij 14 dodelijke slachtoffers vallen. In 1920 weet de net opgerichte gerechtelijke politie bendehoofdman Edmond Verstuyft op te pakken. Enkele dagen later arresteren ze ook zijn broer. Uiteindelijk wordt de hele bende voor het gerecht gebracht. Uit het hele land zakken nieuwsgierigen af naar het proces. Tien bendeleden worden veroordeeld tot de doodstraf, die automatisch wordt omgezet in een levenslange gevangenisstraf. Zestien anderen worden veroordeeld tot dwangarbeid.

1.2 Ook in de streek rond Adegem vormt zich na de Eerste Wereldoorlog een dievenbende. Tussen december 1918 en december 1920 pleegt de bende 17 overvallen. Daarbij vallen 5 doden. In de loop van 1919 en 1920 houdt de gerechtelijke politie de meeste bendeleden aan. Pas in december 1920 ontdekt de politie Oscar Merci en Alfons Naudts, de kopstukken van de bende. Ze verschansen zich in een woning in Adegem en weigeren zich over te geven. Na een 10 uur durende belegering besluit de politie het huis in brand te steken om hen zo te overmeesteren. Oscar Merci komt daarbij om het leven. De bende telt 24 leden. Twee bendeleden krijgen de doodstraf, die wordt omgezet in levenslange dwangarbeid. Vijf leden worden veroordeeld tot

dwangarbeid en twaalf krijgen een gevangenisstraf. Twee leden zijn ondertussen gestorven en 3 worden vrijgesproken.

1.3 In 1921 krijgt de gerechtelijke politie haar eigen opleiding: de School voor Criminologie en Criminalistiek. De school bevindt zich in het gerechtsgebouw in Brussel. Daar worden inspecteurs, politieofficieren en magistraten op een wetenschappelijke manier opgeleid. Theorie en praktijk gaan er hand in hand.

Op het programma staan onder andere de vakken strafrecht en strafvordering, gerechtelijke geneeskunde, toxicologie, criminele antropologie en psychologie. In het vak 'wetenschappelijke politie' leert men via de methode van 'het gesproken portret'

een persoonsbeschrijving maken. Ook technieken van de laboratoria worden er onderwezen, zoals gerechtelijke fotografie en microscopie.

1.4 De rechercheurs van de gerechtelijke politie dragen geen uniform, maar werken in burgerkledij. Ze kunnen zich legitimeren met een penning en een dienstkaart. Hun basisuitrusting bestaat uit een pistool, een wapenstok en handboeien. Ook hebben ze een armband om zich kenbaar te maken als ze hun wapen trekken. Hun uitrusting evolueert door de tijd heen.

1.5 Tijdens de mobilisatie net voor de Tweede Wereldoorlog moeten de leden van de gerechtelijke politie een tricolore armband omdoen om te tonen dat ze wettig een wapen

dragen. Onder de Duitse bezetting blijven ze die armband gebruiken. De Duitsers zijn echter niet opgezet met de driekleur en vervangen hem door een witte armband.

1.6 De gerechtelijke politie bestaat uit verschillende brigades, maar mag opereren in het hele land. De brigade van Gent is vanaf het ontstaan werkzaam in de volledige provincie Oost-Vlaanderen. In 1967 komt er voor deze provincie een brigade bij. Die werkt in de arrondissementen Dendermonde en Oudenaarde en is gevestigd in Aalst.

1.7 De gerechtelijke politie van Gent was op verschillende plaatsen gevestigd. Eerst in de Keizer Karelstraat, vanaf 1931 in het gerechtsgebouw en vanaf 1960 in de Pacificatelaan.

1.8 Om agenten in opleiding vertrouwd te maken met onderzoeksmethoden, opsporings technieken en bekende zaken uit het verleden, leggen verschillende brigades een collectie aan, sommige hebben zelfs een eigen museum.

2. **het museum van de misdaad**

In het museum van de gerechtelijke politie van Gent krijgen agenten in opleiding heel wat praktijkvoorbeelden voorgeschoteld. Zo raken ze vertrouwd met diverse onderzoeksmethoden. Speurders worden getraind in het zoeken naar relevante details, sporen en aanwijzingen om misdrijven op te lossen. Zowel de werkwijze van de politie als die van daders komt aan bod. Agenten leren verschillende doodsoorzaken herkennen, ze leren echt van vals onderscheiden. Ze krijgen voorbeelden van gemanipuleerde kansspelen, ze leren een wapen herkennen of een persoon identificeren. Ze komen te weten wat wettig of onwettig is en wat in strijd is met de goede zeden.

een spannende collectie

De objecten in het museum zijn bewijsstukken en in beslag genomen goederen. Maar ook foto's van een plaats delict, autopsie of reconstructie, dossiers en krantenartikels worden er bewaard om de context van een misdrijf te schetsen. Ook de mijlpalen uit de geschiedenis van de gerechtelijke politie worden in het museum getoond. Educatieve labels begeleiden de tentoongestelde voorwerpen. De gids, die zelf rechercheur is, geeft meer informatie over het onderzoek waarbij hij al dan niet zelf betrokken was.

2.1 De objecten in het museum zijn bewijsstukken en in beslag genomen goederen. Die worden eerst bewaard op de griffie van de rechtbank. Als de conservator bewijsmateriaal didactisch interessant vindt, vraagt hij toestemming aan het openbaar ministerie om het te mogen tentoonstellen.

De meeste zaken in het museum zijn onderzocht door de gerechtelijke politie van Gent. Maar soms belanden er ook bewijsstukken in de collectie die afkomstig zijn van andere brigades van de gerechtelijke politie. Soms zijn het bewijsstukken uit zaken van de gemeentelijke politie of de rijkswacht.

2.2 In de jaren 1950 wordt het museum heringericht en aangevuld onder leiding van hoofdcommissaris Henri Herrmann. Hij deelt de ruimte in verschillende categorieën in: identificatie van personen en voorwerpen, diefstallen, misdaden en wanbedrijven tegen de openbare trouw, verdoovingsmiddelen, onwettige uitoefening van de geneeskunde, zeden, wapens, gerechtelijke geneeskunde en kansspelen.

2.3 In 1998 worden de Belgische politiediensten bij wet grondig hervormd. De Gerechtelijke Politie bij de Parketten gaat vanaf 2001 op in de Federale Gerechtelijke Politie. Door de verhuisbeweging die daarop volgt, sluit het museum zijn deuren. De collectie wordt overgebracht naar een nieuwe locatie, maar wordt er niet meer tentoongesteld.

3. **de misdaad opgelost**

Bewijsstukken, krantenknipsels en beeldmateriaal van echte zaken. Dat was het museum van de gerechtelijke politie van Gent. Het STAM gaat met deze collectie aan de slag en brengt het onderzoek terug tot leven. Hoe losten de rechercheurs deze misdrijven op? Hoe kwamen ze de daders op het spoor? Welke bewijsstukken zorgden voor de doorbraak? Ontdek in deze tentoonstelling welke onderzoeksmethoden of opsporingstechnieken rechercheurs toepasten om daders te ontmaskeren.

4. **wat gebeurde hier?**

Telkens als de politie ergens komt waar ze een misdrijf vermoedt, begint de zoektocht naar de precieze feiten. De speurders zoeken naar een antwoord op 5 grote vragen: wat, waar, wanneer, wie en waarom? De plaats waar het misdrijf gebeurd is, noemen we een plaats delict. Maar we gebruiken die term ook voor elke andere locatie waar mogelijk sporen van het misdrijf te vinden zijn, zoals het huis of de auto van slachtoffer of dader. Op zulke plaatsen hoort de politie altijd heel zorgvuldig te werk te gaan om geen sporen te vernietigen. De eerste bevindingen doen de rechercheurs tijdens een afstapping. Tijdens het verdere onderzoek keert de politie er ook terug voor een huiszoeking of een reconstructie van de feiten. De plaats delict is daarom cruciaal in het onderzoek. Daar kunnen rechercheurs meestal de ware toedracht achterhalen.

4.1 'Elk contact laat sporen na'. Dat idee vormt de basis van het **sporenonderzoek**. Het is bijna onmogelijk een misdrijf te plegen zonder sporen achter te laten op de plaats delict. Waar de dader stapt, wat hij kapotmaakt, achterlaat of zelfs maar aanraakt ... het kan allemaal als bewijs tegen hem worden gebruikt. Het is de taak van de speurders om al die sporen te detecteren en te verzamelen, zonder dat ze verloren gaan of vernietigd worden. Daarom is een goede bewaring heel belangrijk. Vervolgens worden sommige sporen overgebracht naar het laboratorium. Daar kunnen forensische onderzoekers die stille sporen laten spreken.

4.2 Op de ochtend van 9 december 1961 krijgt de politie een dringende oproep. In Oostwinkel is een man dood teruggevonden op de drempel van het huis van de veldwachter. De speurders van de gerechtelijke politie gaan onmiddellijk naar de **plaats delict** om de eerste vaststellingen te doen. De man blijkt met zijn laatste krachten naar het huis van de veldwachter gestrompeld. De politie onderzoekt de woning van het slachtoffer. Daar vallen meteen een aantal zaken op. De politie vindt er geen sporen van inbraak, maar wel bloedsporen. Er zijn ook bloederige voetafdrukken en sleepsporen te zien. De verdenking valt daardoor op de echtgenote van de dode. Dezelfde dag nog wordt ze gearresteerd. Ze bekent meteen.

4.3 een tragisch misverstand?

Er zijn al lang spanningen in het huishouden. Buurtbewoners roddelen over huiselijk geweld, drankgebruik en wederzijdse doodsbedreigingen. De echtgenote beweert dat haar man een deel van zijn loon achterhoudt. Wanneer de man op een vroege ochtend thuiskomt van café, heeft hij ruzie met zijn vrouw. Als hij later naar buiten loopt, vreest zijn vrouw dat hij een mes gaat halen. Ze wapent zichzelf daarom met een broodmes. Wanneer haar man weer binnenkomt, ontstaat een schermutse-ling. De vrouw steekt hem meermaals met het broodmes. Haar echtgenoot blijkt ongewapend ...

4.4 de hand van de dader

In 1931 wordt een kruidenierster dood aangetroffen in de keuken van haar winkel in de Kortrijksepoortstraat in Gent. Getuigen zagen een man in de keuken, maar verder heeft de politie weinig aanknopingspunten. Een uitgebreid buurtonderzoek levert evenmin iets op. De vingersporen die rechercheurs op de plaats delict vinden, leiden echter tot de doorbraak. Na vergelijking met vingerafdrukken van reeds gekende daders, kan de politie de moordenaar identificeren en arresteren. Hij zal uiteindelijk voor meerdere moorden terechtstaan.

4.5 met de boekentas op stap

Vanaf de beginjaren van de gerechtelijke politie zijn speurders zich bewust van het belang van de eerste vaststellingen op de plaats

delict. Telkens als de politie een oproep krijgt, gaat de ploeg die dienst heeft op onderzoek. De rechercheurs nemen een koffertje of boekentas met onderzoeksmateriaal mee om de eerste vaststellingen te doen. De commissaris van de dienst bepaalt de inhoud daarvan. Bij de eerste vaststelling gaan de rechercheurs te werk volgens hun eigen aanpak en stijl. Wat elke eerste vaststelling gemeen heeft, is dat de rechercheurs de aange troffen toestand zo goed mogelijk documenteren. Ze maken foto's en schetsen, doen opmetingen en nemen zaken mee om te onderzoeken in het labo. Hun eerste bevindingen zetten ze gedetailleerd op papier in een proces-verbaal.

4.5.1 Vingers laten vette sporen achter op de plaats delict. Die worden gevormd door zweet uit de poriën, dat vetten en zouten bevat. De lijnen op de vingertoppen zijn ook voor iedereen uniek. Zo kan de politie ze gebruiken voor identificatie.

4.5.2 De vingersporen worden zichtbaar door voorwerpen met chemisch poeder te bestrijken. De rechercheurs gebruiken daarvoor een kwast. Die vingersporen vergelijken de speurders met de vingerafdrukken van verdachten.

4.5.3 Bekisting voor voorwerpen met vingersporen. Zo kunnen er bij het transport geen sporen verloren gaan.

4.5.4 Uitrusting van een afstappingsteam.

4.6 In 1984 wordt een jonge vrouw thuis dood aangetroffen, vermoord met zestig steken van een riek. De verdenking valt op de man die de ontdekking deed. Die ontkent halsstarrig, maar de politie lijkt zeker van haar zaak. De man wordt aangehouden. Na een tijd in de cel blijkt zijn alibi toch waterdicht. Een nieuwe verdachte komt op de radar, maar die gaat evenmin over tot bekentenissen. Hard bewijs vinden is onmogelijk, want intussen is de plaats delict vrijgegeven en zijn de sporen vernietigd. Het onderzoek toont aan dat een nieuwe methodiek nodig is voor de **afstapping**. In Gent wordt eind 1989 het eerste gespecialiseerde afstappingsteam van België in het leven geroepen met in elke ploeg 2 politiemensen en 1 labo-operator.

4.7 mensen in witte pakken

Bij moordzaken en verdachte overlijdens wordt vanaf dan een gespecialiseerd team uitgezonden naar de plaats delict. Bij die gespecialiseerde afstappingsteams staat alles in het teken van spoorbewust optreden. De plaats delict wordt 'bevroren' zoals ze is aangetroffen. Alleen het afstappingsteam mag de plaats betreden. De leden van dat team dragen speciale pakken, mondkapjes en handschoenen. Zo besmetten ze de plaats delict niet met valse sporen. Het team krijgt minstens twee uur de tijd voordat het parket aankomt. Al de handelingen van het afstappingsteam verlopen volgens een strikte procedure. Het team legt een looppad aan op de plaats delict. Iedereen die ter plaatse komt, mag alleen dat pad

gebruiken. Speurders maken foto's of video's en een situatieschets. Ze markeren sporen of nemen ze mee naar het labo. Ook na de afstapping blijft het team betrokken. Soms assisteren de leden ervan bij het verhoor van verdachten of bij de reconstructie.

4.7.1 Dit diorama toont een plaats delict waar een afstappingsteam aan het werk is. Het team onderzoekt de plek waar een uitgebrande auto en een lichaam gevonden werden. Het gaat om de moord op een taxichauffeur in 1993 in de omgeving van De Pinte. Het diorama werd gemaakt door de rechercheur die zelf de zaak onderzocht.

4.8 gaatjes verraden dief

Daders blijven vaak dezelfde methode gebruiken. Daardoor lopen ze soms tegen de lamp. In de jaren 1970 richt een beroepsdief zich op pastorijen. Bij elke inbraak boort hij een gaatje in het venster van de pastorie, waardoor hij het raam kan openen. De dief wordt echter geklist en veroordeeld. Hij zit enkele jaren in de gevangenis.

Na zijn vrijlating neemt het aantal diefstallen in pastorijen opnieuw sterk toe. Elke keer vindt de politie gaatjes in de vensters. Aan die typische braaksporen herkennen de speurders de werkwijze van de dief. Hij wordt snel opnieuw gevat.

4.8.1 Deze beroepsdief verkoopt meestal zijn buit. Maar als hij een Mariabeeldje steelt, krijgt de diepgelovige man wroeging. Hij begraaft het beeldje daarom in het Zoniënwoud. Maar eerst verpakt hij het zorgvuldig in papier gedompeld in kaarsvet.

4.8.2 Bij oude sloten komen inbrekers meestal binnen met een collectie sleutels. Zo laten ze nauwelijks braaksporen achter.

4.8.3 Deze stukjes deur van de kerken van Wetteren, Wondelgem en Aalst vertonen sporen van inbraak.

4.9 slechte schoonmaak nekt valentijns- moordenaar

Bloedsporen zijn heel belangrijk in het sporenonderzoek. Het bloed zelf kan informatie bieden over de identiteit van dader of slachtoffer. De vorm en de locatie van bloedspatten leren rechercheurs heel wat over hoe een misdaad heeft plaatsgevonden. In de jaren 1990 geeft een man zijn vrouw op als vermist. De politie komt een kijkje nemen bij de man thuis. Ze treffen het huis kraaknet aan, maar ontdekken enkele bijzondere vlekken op het tapijt. Het blijken bloedsporen. Na een lange ondervraging bekent de man dat hij op Valentijnsdag zijn vrouw vermoord heeft. Daarna zaagde hij haar op een tafel in acht stukken. Zo kon hij het lichaam in het kanaal dumpen.

4.10 In 1982 doorzoekt de politie de vakantie-woning van een verdachte, naar aanleiding van een bankoverval in Gent. In de woning liggen de benodigdheden voor de overval netjes uitgestald op een tafel. Soms kan een misdaad oplossen eenvoudig lijken... In uitzonderlijke omstandigheden, zoals bij brand, overstroming, hulpgeroep of als men iemand op heterdaad betrapt, mag de politie onmiddellijk een huis binnengaan. In alle andere gevallen moet de politie het privéleven van mensen eerbiedigen. Een **huiszoeking** is dan enkel toegelaten op bevel van een onderzoeksrechter. Met dat bevel kan de politie op zoek gaan naar sporen of bewijsmateriaal op een plaats delict.

4.11 het bewijs ligt op tafel

In 1982 verkeert een vastgoedmakelaar in acute financiële nood. Hij besluit om een bank op de Gentse Kouter te overvallen. Vermomd gaat hij de bank binnen en doet alsof hij een grote hoeveelheid goud wil kopen. Eenmaal in het kantoor van de bankdirecteur richt hij zijn wapen op hem en eist een geldsom. Daarna verplicht hij de directeur cognac met een slaapmiddel erin te drinken. Intussen ruiken de werknemers van de bank onraad en laten het stille alarm afgaan. De politie komt onmiddellijk en arresteert de overvaller nog voor hij het bankkantoor kan verlaten.

4.11.1 Op de tafel in het buitenverblijf van de dader vinden de speurders de benodigdheden voor de hold-up.

4.12 **een verdachte geur**

Bij een huiszoeking moet je al je zintuigen gebruiken. In 1969 wordt een onthoofd lichaam gevonden op een akker. De vrouw van het slachtoffer lijkt de hoofdverdachte. Maar zij ontkent alles – en het hoofd blijft spoorloos.

Na drie weken gaan speurders een kijkje nemen in het huis van de ouders van de vrouw. Hun neus zet hen op het juiste spoor. Een vreselijke stank op zolder leidt hen naar het hoofd. Het ligt in een hoek achter een bloempot, gewikkeld in een plastic zak.

4.12.1 Het hoofd werd naar Gent gebracht, waar een autopsie aan het licht bracht dat de man gedood werd door een kogel uit een Long Rifle. Het geweer werd in de woning van het slachtoffer teruggevonden.

4.13 Naarmate het onderzoek vordert, krijgen speurders een beeld van wat er zich precies heeft afgespeeld. Maar vaak is dat nog onvolledig. Verklaringen van verdachten, getuigen of slachtoffers zijn soms tegenstrijdig. En klopt het verhaal wel met de realiteit op de plaats delict? Een onderzoeksrechter kan de politie daarom vragen om een **reconstructie** te houden. De bedoeling daarvan is om de feiten zo getrouw mogelijk na te spelen. Zo kunnen speurders tegenstrijdigheden of hiaten ophelderen en vermoedens testen. Een reconstructie of wedersamenstelling heeft een belangrijke functie in het onderzoek. Tegelijk is het vaak een emotionele aangelegenheid waarbij de dader, het slachtoffer of de nabestaanden de feiten herbeleven.

4.14 een oncomfortabele hereniging

Op 12 november 1965 vindt in Ledeberg een wel heel ongemakkelijke familiereünie plaats. Op het eerste gezicht lijkt alles normaal. Een jongeman zit samen met zijn schoonmoeder aan de keukentafel. Op tafel staat een pot thee. Dan toont de vrouw hoe ze rattenvergif in de thee van haar schoonzoon mengde. Deze keer drinkt de jongeman zijn theekopje niet leeg. Enkele maanden geleden is hij op die manier vergiftigd door zijn schoonmoeder, die een huwelijk tussen hem en haar dochter niet goedkeurt. Hij overleeft de moordpoging en is dus in staat zichzelf te spelen tijdens de reconstructie.

4.14.1 Thallium was lange tijd een typisch moordenaarsgif. Het is kleurloos, geurloos en smaakloos. Het traag werkende vergif maakt het ook moeilijk om het precieze moment van vergiftiging te bepalen. Tot het einde van de 20ste eeuw was het vrij verkrijgbaar als rattenvergif.

4.14.2 Het slachtoffer voor en na de vergiftiging. Enkele van de symptomen van thalliumvergiftiging zijn haaruitval, extreme vermagering en zenuwpijnen.

4.15 spreekt de getuige de waarheid?

Reconstructies dienen niet alleen om de handelingen van de dader nauwkeurig na te spelen. Ook de verklaringen van andere betrokkenen of getuigen kunnen de aanleiding vormen voor een reconstructie. Zowel handelingen voor, tijdens als na de feiten komen daarvoor in aanmerking.

In 1927 wordt in de Luxemburgstraat in Gent een schoenmaker dood aange troffen. Er vindt een recon-structie plaats om verklarin- gen van getuigen na te gaan. Een politieagent neemt de plaats in van de getuigen om te zien of voorbijgan- gers een krijtbord en een specifieke persoon door het raam konden zien.

4.15.1 Om te onderzoeken of de schoenmakersleest het moordwapen is, wordt het in beslag genomen. Uit onder- zoek blijkt dat het niet zo is.

4.16 de vuilnisbelt- moord

Een vrouw die vlak bij een vuilnisbelt woont, gaat daar regelmatig op zoek naar bruikbaar materiaal. Op een dag in 1966 vindt ze er een aanzienlijke geldsom. Ze toont het haar buurman, die ook op de vuilnisbelt is. Hij slaat haar neer met

een hamer en neemt het geld af. De zwaargewonde vrouw vlucht naar huis. De man achtervolgt haar en valt haar daar nogmaals aan. Opnieuw vlucht de vrouw. In de tuin van haar buurvrouw valt ze uiteinde- lijk dood neer.

Die zogenoemde ‘vuilnis- beltmoord’ is een bijzon- dere zaak omdat de plaats delict zo uitgebreid is. Een reconstructie en een situa- tieschets moeten meer dui- delijkheid brengen over de feiten die zich op die grote oppervlakte afspeelden.

- A. Vuilnisbelt
- B. Woning van de dader
- C. Bloedsporen
- D. Hamer
- E. Raak
- F. Mand van het slachtoffer

4.17 feiten op film

In 1979 vallen twee gangsters het huis van een autohandelaar in Sint-Amandsberg binnen. Ze vermoorden het volledige gezin. Vijf mensen komen om, onder wie de 13-jarige dochter. De buit bedraagt maar 4000 frank. De misdaad schokt het land. Als de daders enkele dagen later worden gevat, is dat voorpaginanieuws. Ook voor de politie heeft de zaak de hoogste prioriteit. De rechercheurs linken de zaak aan de moord op een winkelierster in de haven van Gent eerder dat jaar. Wanneer de reconstructie plaatsvindt, besluiten de speurders om ze te filmen. Een primeur in België. De publieke interesse tijdens de reconstructie is overdonderend. De pers is massaal aanwezig en er is een toeloop van kijklustigen. Een handelaar plaatst zelfs een hotdogkraam bij de plaats delict.

4.18 150.000 flessen wijn

In 1978 valt de gerechtelijke politie binnen bij een wijnhandelaar in De Pinte. Speurders komen buiten met 150.000 flessen wijn en etiketten. Bij een inbeslagname stelt de politie mogelijk bewijsmateriaal ter beschikking van het gerecht. De politie mag alle goederen meenemen die kunnen helpen om de waarheid te achterhalen. Na het onderzoek kan de politie de overtuigingsstukken teruggeven. Maar in dit geval ziet de eigenaar zijn wijnflessen niet meer terug. Ze zijn door de rechtbank verbeurdverklaard. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat het om goedkope wijn gaat die met een vals etiket van dure wijn op de markt werd gebracht.

4.18.1 De wijnhandelaar gaat heel eenvoudig te werk.

Hij koopt goedkope wijn op, versnijdt en bottelt hem en kleeft er etiketten op van een dure wijn. Van goedkope schuimwijnen weekt hij de etiketten af en vervangt ze door die van champagne.

4.19 vergiftiging voor dummies

In de jaren 1990 beroert een opvallende zaak het Amerikaanse publiek. Enkele vrouwen in New York worden ziek nadat ze snoep hebben gegeten dat hen anoniem is toegestuurd. Het blijkt een poging tot vergiftiging: het snoep is geglazuurd met rattenvergif. De verdenking valt op een Belg die als student in de Verenigde Staten heeft verbleven. Hij had de meisjes al lastiggevallen tijdens dat studieverblijf. Bij een huiszoeking bij de verdachte in Gent vinden

de speurders veel boeken over vergiftiging en moorden. Het bezit van zulke boeken is niet strafbaar en geen afdoend bewijs om iemand te veroordelen voor poging tot vergiftiging. De vondst is wel richtinggevend en zet aan tot een diepgaander onderzoek.

4.20 Bij een reconstructie wordt elke relevante handeling nagespeeld en nauwkeurig geregistreerd.

5. **wie weet iets?**

Heeft iemand iets gezien?

Wie is dit slachtoffer? Kent iemand deze vrouw?

En waar is de dader? De politie moet heel wat vragen beantwoorden. Ze verzamelt daartoe op verschillende manieren informatie.

Meestal combineren de speurders meerdere technieken. Ze verhoren verdachten, maar ze bevragen ook getuigen over wat en wie ze hebben gezien. Met de informatie van die getuigen kan een robotfoto worden gemaakt.

Die kan leiden tot het identificeren van een dader of een slachtoffer. Bekende en onbekende daders worden daarna gezocht via een opsporingsbericht.

5.1 Op de dag na Kerstmis worden een man en een vrouw dood aange troffen op de Scheldedijk in Wetteren. Het is een plek waar koppeltjes in de jaren 1930 graag komen vrijen. Waarschijnlijk verbrijzelde de dader de schedels van de slachtoffers met een hamer. De politie vindt echter geen bruikbaar bewijsmateriaal. Ze gaat daarom over tot een uitgebreid **verhoor**, eerst van de familieleden van de twee slachtoffers, daarna van iedereen die misschien iets heeft gezien. Op basis van de verhoren worden de vader en de schoonbroer van de vermoorde vrouw verdacht, maar beiden ontkennen. Via verdere ondervragingen probeert de politie hun alibi's te controleren, ooggetuigen te vinden en getuigen en verdachten op tegenstrijdigheden

te betrappen. Elke tip wordt opgevolgd, tot cafépraat toe.

5.2 de getuige liegt

Waarom zat het scheef tussen het vermoorde meisje en haar vader? Waar was iedereen op de avond van de dubbele moord? De getuigen spreken elkaar tegen. Liegen ze? Er daagt zelfs een getuige op met een onmogelijk, verzonnen verhaal. Bij een verhoor staat het vinden van de waarheid centraal. De speurder beschikt over allerlei verhoortechnieken, die de getuige of verdachte moeten doen inzien dat liegen of ontkennen zinloos is. Hij legt bijvoorbeeld overdonderend bewijs op tafel, toont empathie of gaat de confrontatie aan – good cop, bad cop – of doet een beroep op het geweten van de verhoorde.

5.2.1 Uit de notities van de rechercheur:
'Het meisje lag op haren buik, met haar aangezicht, naar den grond gekeerd. Links van haar lag een bloedplas waar de man had gelegen. Hij was verder van de helling gerold.'

5.2.2 De politie ontvangt ook anonieme tips.

5.2.3 Liefdesbrieven van de slachtoffers.

5.2.4 De gebeurtenissen veroorzaken zoveel commotie dat een volkszanger er een liedje over schrijft.

5.2.5 Confrontatie tussen frituuruitbater en de verdachte. Kocht de vader van het slachtoffer op die avond frieten? Of lag hij in bed? Het is het woord van de ene tegen de andere.

5.2.6 De zus van het slachtoffer beweert dat de verdachten (haar man en haar vader) en zij de herberg van

'Pier den duivel' nooit bezoeken. Ze zijn er dus ook nooit bier gaan halen. De speurder confronteert haar met de uitspraken van andere getuigen. Ze verandert haar verhaal: 'Mijn man bezoekt deze herberg niet. Ik ga daar nooit' wordt 't Is waar, ik weet dat'.

5.2.7 Op een stadsplan zetten de speurders de informatie van de getuigenverhoren uit. Zo proberen ze het parcours van de dader te achterhalen.

5.3 de dader bekend

Niet elke dader ontkent zijn of haar misdrijf. Heel wat daders bekennen ook spontaan of tijdens een verhoor. Op 9 november 1953 krijgt de politie bericht van een mogelijke dubbele zelfmoord. In een huis in de Jan Breydelstraat in Gent treffen ze bloedsporen en de lichamen van een echtpaar aan. De ligging van de lijken en andere sporen wijzen er echter op dat

het om moord gaat. Er blijkt bijvoorbeeld bloed opgedweild te zijn. De 19-jarige zoon van de slachtoffers is spoorloos verdwenen. Volgens zijn 8-jarige zusje heeft haar broer de dag ervoor hun moeder geslagen. De politie verspreidt een signalement van de verdachte. De volgende dag arresteert een douanier hem aan de grensovergang met Frankrijk. Hij bekent meteen.

5.3.1 Briefje waarin de dader zich bij zijn zus excuseert voor de moord op hun ouders.

5.4 waarom deed hij het?

De jongeman sloeg zijn vader met een ijzeren staaf en stak hem met een dolk. Zijn moeder sneed hij de keel over. Maar het motief voor de moord blijft ook na zijn bekentenis onduidelijk. Een eenvoudige ruzie leidt

toch niet tot oudermoord? De politie wil meer weten over de gemoedstoestand van de minderjarige dader. Er vindt daarom een moraliteitsonderzoek plaats: de politie bevaart vrienden en onderwijzend personeel over de opvoeding, de relaties en de sociale omgeving van de verdachte. De dader blijkt van school gestuurd en al meermaals beschuldigd van diefstal. Hij heeft een zelfmoordpoging achter de rug en gedraagt zich vaak 'melodramatisch'. Omdat het onderzoek in de richting van een psychische stoornis wijst, volgt ook een uitgebreid medisch onderzoek.

5.4.1 Een moraliteitsonderzoek laat de rechter toe rekening te houden met de achtergrond van de verdachte, zijn persoonlijkheid en intenties.

5.4.2 Het psychiatrisch onderzoek is niet sluitend.

De gerechtropsychiaters stellen dat de verdachte een psychopaat is, maar wél toerekeningsvatbaar. Hij wist wat hij deed. De specialisten van de verdediging spreken dat tegen. Volgens hen was hij ontoerekeningsvatbaar.

5.5 Kunnen getuigen de vermoedelijke dader beschrijven? Dan wordt van die beschrijving een **robotfoto** gemaakt. Die tekening wordt daarna verspreid, zodat de persoon gevonden kan worden. Als in 1973 een aantal bejaarde dames het slachtoffer wordt van een overval, blijkt uit hun beschrijvingen al gauw dat het om dezelfde man gaat. Hij doet zich voor als priester en wint hun vertrouwen voordat hij toeslaat. Aan de hand van de robotfoto kunnen de rechercheurs de dader vatten.

De man blijkt niet alleen een overvaller te zijn. Bij een slachtoffer uit Gent gaat het mis. De 70-jarige vrouw krijgt argwaan en de 'priester' wurgt haar. Getuigen hebben de bejaarde dame gezien in het bijzijn van haar moordenaar. Door hun beschrijving kan de moord gelinkt worden aan de andere overvallen.

5.6 te lang in het water

Niet alleen van daders worden robotfoto's gemaakt. In 1978 wordt een lichaam uit het kanaal Gent-Terneuzen gevist. Het gezicht van de dode is te zwaar toegetakeld om foto's te verspreiden. Daarom maken forensisch tekenaars een robotfoto. Aan de hand van die foto wordt het slachtoffer geïdentificeerd als de uitbater van Café Flandria in Sint-Niklaas. De moordenaar blijkt zijn kostganger,

die in een woedeaanval zijn huisbaas met een hamer de kop insloeg.

5.7 tegenstrijdige beschrijvingen?

Iemand gedetailleerd beschrijven is niet gemakkelijk. Verschillende getuigen geven daardoor soms uiteenlopende beschrijvingen van dezelfde persoon. De politie moet daarmee rekening houden, wat soms leidt tot bijzondere opsporingsberichten.

De politie verhoort twee getuigen die samen met een verdachte meerdere uren in de auto zaten. Ze beschrijven hem en leggen daarbij andere accenten. Daarom verspreidt de politie twee verschillende robotfoto's. Als de man uiteindelijk geïdentificeerd wordt, blijkt hij op beide portretten te lijken.

5.8 ogen, oren, monden en kinnen

Er zijn verschillende manieren om robotfoto's te maken. Meestal maakt een forensisch tekenaar gewoon een tekening op papier. Soms gebruiken de speurders voorgedrukte fiches uit een zogenoemde 'identikit' voor het maken van een 'compositietekening'. In die identikit zitten fiches met allerlei soorten oren, kapsels, monden, kinnen en zelfs rimpels.

5.8.1 Om compositietekeningen samen te stellen gebruikt de politie onder meer een identikit.

5.8.2 Tegen de regels in wordt van deze verdachte een robotfoto gemaakt door alle getuigen samen. Normaal gezien worden getuigen apart verhoord zodat ze elkaar niet beïnvloeden. Toch is de robotfoto heel gelijkend. De dader wordt gevonden. De foto werd samengesteld met fiches uit de identikit.

5.9 hart met pijl en dolk doorstoken

Sommige mensen hebben heel specifieke lichamelijke kenmerken op basis waarvan speurders hen kunnen identificeren. Als een verdachte wordt aangehouden, maakt de politie een individuele beschrijving op.

Daarin nemen ze niet alleen zijn persoonsgegevens op, maar ook uiterlijke kenmerken.

Wanneer de politie in december 1972 een twintigjarige autodief aanhoudt, wordt in zijn persoonsbeschrijving ook zijn tatoeage beschreven: 'hart met pijl en dolk doorstoken'. Op 3 februari 1975 wordt de man naar de griffie gebracht om zijn dossier in te kijken. Hij kan ontsnappen en de politie is het spoor bijster.

Twee maanden na de ontsnapping betrapt de Gentse politie een man die probeert een auto te stelen. Ze achtervolgen hem, maar raken hem kwijt in het Muinkpark. Een maand later wordt daar een lijk uit de vijver gevist. Het lichaam is onherkenbaar, maar de vingerafdrukken en een opvallende tatoeage brengen meteen uitsluitsel; het is de ontsnapte autodief.

5.10 Eind januari 1938 ontdekt een hond het ondiep begraven lichaam van een jonge vrouw op de Antwerpse Linkeroever. Ze kreeg een kogel in de nek. Het lichaam is al in te verre staat van ontbinding om herkenbaar te zijn. Om de identiteit van de jonge vrouw te achterhalen, verspreiden de speurders een beschrijving van haar kleding. De volgende dag komen twee vrouwen naar

de Antwerpse gerechtelijke politie. De kleren zouden van hun zus kunnen zijn. Om het slachtoffer officieel te kunnen **identificeren**, kleden de speurders een etalagepop aan. De vrouwen zijn formeel: het gaat om hun zus.

5.11 **geklist door kledij**

Nu de speurders het slachtoffer kennen, komen ze snel uit bij haar nieuwe vriend, een 25-jarige Gentenaar. Tijdens een huiszoeking bij de verdachte worden nog meer persoonlijke spullen gevonden: een handtas, twee ringen, twee pandbrieven voor bontmantels en een bontkraag. De spullen blijken toe te behoren aan twee andere slachtoffers in onopgeloste moordzaken: een Gentse herbergierster en een Brusselse prostituee. Via de spullen wordt de verdachte aan die zaken

gelinkt. Tijdens een verhoor bekend hij de drie moorden. De pers smult van de sensationele historie. Wekenlang verschijnen artikels die de details van de drie moordzaken uit de doeken doen. Journalisten gaan op zoek naar de motivatie van de moordenaar.

Hij wordt vergeleken met Eugène Weidmann, die enkele jaren voordien soortgelijke moorden pleegde in Frankrijk. Weidmann is in juni 1939 de laatste terdoodveroordeelde die onder de guillotine terecht komt. 'De Belgische Weidmann' heeft meer geluk. Ook hij krijgt de doodstraf, maar die wordt in België al sinds 1863 automatisch omgezet in levenslange gevangenisstraf.

5.12 zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens

Persoonlijke spullen leiden wel vaker tot de identificatie van een slachtoffer. In april 1959 wordt het lichaam van een jonge vrouw gevonden in een polder net over de Nederlandse grens. Ze is neergeschoten, met benzine overgoten en onherkenbaar verbrand. Twee weken lang weten de speurders niet wie ze is. Er wordt ook niemand als vermist opgegeven. Tot een horlogemaker opmerkt dat een door hem hersteld klokje maar niet wordt opgehaald. Een Gentse moeder herkent het klokje als dat van haar dochter. De jonge vrouw lijkt van de aardbol verdwenen. Is zij het slachtoffer? De kleine medaillons die bij het verbrande lijk werden gevonden, zijn voor de moeder voldoende bewijs van wel.

5.13 verborgen camera

Een politicus doet aangifte van een diefstal in zijn woning. Er zijn juwelen en cheques ontvreemd. Enige tijd later gebruiken de dief en zijn echtgenote de cheques in een supermarkt. De bewakingscamera brengt hen in beeld, maar de beelden zijn te vaag. Wat later laat de dief een van de gestolen juwelen schatten bij een juwelier. Die herkent het unieke stuk en verwittigt de politie. Als de dief het juweel weer komt ophalen, wordt hij gearresteerd. De speurders trekken daarop voor een huiszoeking naar het huis van de verdachte. Zijn vrouw opent de deur in een lange, zwarte jas. Onmiskenbaar dezelfde als op de camerabeelden! Zo bewezen die toch hun nut.

5.14 de meest beruchte kunstroof van de eeuw

De roof van de 'Rechtvaardige Rechters' uit de Gentse Sint-Baafskathedraal blijft tot de verbeelding spreken. Het paneel van het altaarstuk van de gebroeders Van Eyck wordt gestolen in de nacht van 10 op 11 april 1934. Het is nooit teruggevonden. De dader is bekend. We weten zelfs hoe de misdaad werd gepleegd. Het mysterie blijft waar het paneel is verborgen.

In 1934 verspreidt de gerechtelijke politie een opsporingsbericht voor het paneel. Heel wat amateurspeurders gaan ook aan de slag. De politie blijft tot vandaag tips over de roof opvolgen.

5.15 Om een dader op te sporen, is vaak de hulp nodig van andere (politie)diensten. Soms vraagt de politie ook nadrukkelijk de medewerking van het brede publiek om een zaak op te lossen. Herkent iemand deze gestolen voorwerpen? Was er iemand getuige van dit misdrijf? In een opsporingsbericht vraagt de onderzoeksrechter het publiek om medewerking bij het opsporen van verdachten, ontsnapte gevangenen of vermiste personen. Daarbij wordt gewoonlijk een (robot)foto getoond of een persoonsbeschrijving gegeven. Een signalering of 'seining' is het opnemen van een persoon of zaak in een interne, papieren of digitale databank. Zo kunnen de politiediensten de nodige acties ondernemen als ze die persoon of zaak aantreffen, bijvoorbeeld hem

of haar ondervragen of arresteren, of een goed in beslag nemen.

Een signalement is een beschrijving van het uiterlijk van een persoon. Aan de hand van die beschrijving kan een onbekend persoon worden geïdentificeerd, of een bekend of onbekend persoon worden

gezocht.

5.15.1 In de jaren 1880 ontwikkelt de Franse politie-rechercheur Alphonse Bertillon het 'portrait parlé', een methodiek om op heel gedetailleerde wijze het uiterlijk van een persoon te beschrijven. Een in woorden gevat 'portret' was in die tijd immers makkelijker te verspreiden, via telegram of telefoon, dan een foto.

5.15.2 Per misdrijf legt de politie een 'boevenalbum' aan, om voor te leggen aan getuigen. In de jaren 1960 raken die albums in onbruik en schakelt de gerechtelijke politie over op een cartotheek met fiches.

6. **verhelderende voorwerpen en sprekende sporen**

In het misdaadonderzoek zeggen voorwerpen vaak meer dan woorden. Ook de sporen die voorwerpen of mensen achterlaten, kunnen voor een doorbraak zorgen. Voorwerpen en sporen geven hun geheimen niet zomaar prijs. Pas nadat een expert ze heeft onderzocht, vergeleken en getest, brengen ze de waarheid aan het licht. Soms volstaan het geoefende oog en de ervaring van de expert. Vaak komen er microscopen en chemische testen aan te pas. Voor elk voorwerp en elk spoor is er een expert. Van forensische laboranten tot chemici, van postzegelkundigen tot handschriftexperts, van ballistische experts tot kunsthistorici, ... Elk van hen kan voor de doorbraak zorgen.

6.1 Op de ochtend van 27 mei 1959 wordt een jonge vrouw gewurgd in haar huis in Berlare. Op een gebroken raam vinden de speurders vingersporen. Rond het huis ontdekken ze voetsporen en de afdruk van een fietsband. De speurders maken een ***gipsen afgietsel*** van het fietsbandspoor om het te vergelijken met verschillende types van fietsbanden. Zo ontdekken ze dat het spoor afkomstig is van een fietsband van het merk Bergougnan, type Grand Luxe. Met die informatie gaan de speurders langs bij alle fietsenmakers in de buurt. Maar het levert geen doorbraak op. Geen enkele fietsenmaker kan zich herinneren aan wie hij zo'n band heeft verkocht.

6.2 inbraak zorgt voor doorbraak

De speurders vermoeden dat de wurgmoordenaar uit het dorp komt. Ze ondervragen verschillende mannen met een crimineel verleden, maar geen van hen heeft iets met de zaak te maken. Drie maanden na de moord gaan de speurders over tot een grootschalig vergelijkend onderzoek van de gevonden vingersporen. Alle Berlaarse mannen tussen 17 en 40 jaar – en dat zijn er meer dan duizend – worden gevraagd hun vingerafdrukken te laten nemen. De dader is er echter niet bij. Door een toeval raakt de wurgmoord in Berlare toch opgelost. In Dendermonde pakt de politie een man op bij een poging tot inbraak. Hij woont in Zele, op zeven kilometer van de plaats van de moord. De 31-jarige man is al eens eerder veroordeeld voor poging tot aanranding.

De politie neemt zijn vingerafdrukken. Die komen overeen met de vingersporen op de plaats van de moord. Bij een huiszoeking treffen de speurders zijn fiets aan, met banden van het merk Bergougnan. Na een nachtelijk verhoor bekend hij.

6.2.1 Het afgietsel van het voetspoor is onbruikbaar in dit onderzoek.

6.2.2 Door het afgietsel van het bandenspoor kunnen de speurders het bandentype bepalen van de fiets van de mogelijke dader.

6.2.3 De vingersporen op het gebroken glas worden vergeleken met de vingerafdrukken van alle mannen in Berlare. De dader is er niet bij.

6.3 wie in de appel bijt

In februari 1944 wordt in Gent een vrouw vermoord teruggevonden. Vlak bij haar lichaam vinden de speurders een aangebeten appel. Ze maken een afgietsel van de tandafdrukken in de appel. Later moeten twee verdachten hun tandafdrukken afstaan. De speurders vergelijken de tandafdrukken van de verdachten met die in de appel. De afdrukken van een van hen komen overeen.

6.3.1 De gipsen afgietsels van het gebit van de verdachten en hun beet worden vergeleken met het bijtspoor in de appel.

6.4 Elk geweer is uniek. Kleine oneffenheden in de loop van een vuurwapen laten op elke afgevuurde kogel dezelfde

sporen na. Een geweer geeft zo als het ware zijn DNA mee aan de kogels. Een **ballistisch expert** kan via een vergelijkend onderzoek bepalen of een kogel al dan niet uit een bepaald geweer komt. In 1964 onderzoekt de gerechtelijke politie de dood van een man die een kogel door het voorhoofd kreeg. Gaat het om een moord of is het zelfmoord? Om die vraag te beantwoorden, halen de rechercheurs er een ballistisch expert bij.

6.5 **microscopische sporen en roetzones**

Kwam de fatale kogel uit de karabijn die bij de overleden man lag? Dat is de eerste vraag die de expert moet beantwoorden. Hij doet dat door een vergelijkingskogel af te vuren met dat vuurwapen. De groeven op de vergelijkingskogel zijn iden-

tiek aan die op de fatale kogel. Het is dus zeker dat de man stierf door een kogel uit dit geweer.

Wat was de afstand tussen de karabijn en het slachtoffer? Dat is een tweede belangrijke vraag. Het antwoord moet bepalen of het om moord of zelfmoord ging. De expert beantwoordt deze vraag door roetzones te vergelijken.

Rond de ingangswonde op het voorhoofd van de man is een roetzone aanwezig, achtergelaten door het roet op de kogel. Die roetzone heeft een diameter van anderhalve centimeter. De expert neemt proefschoten om te weten bij welke afstand tussen geweer en impactzone zo'n roetzone ontstaat. Uit proefschoten blijkt dat de mond van het geweer zich op één centimeter van het voorhoofd van het slachtoffer bevond. De reconstructie toont bovendien aan dat

het mogelijk was om zelf de trekker van de karabijn over te halen. Alles wijst dus op zelfmoord.

6.5.1 Op de vergelijkingskogel en de fatale kogel zitten dezelfde sporen.

6.5.2 Roetzone en inslag van een proefschot.

6.5.3 Uit een reconstructie blijkt dat zelfmoord met het wapen mogelijk was.

6.6 Wanneer een blad scheurt of een schroevendraaier breekt, dan passen de stukken daarvan als unieke puzzelstukjes in elkaar. Soms kunnen speurders een misdaad oplossen door zulke puzzelstukjes opnieuw in elkaar te zetten. In vaktermen heet deze methode **souchen**. De passende puzzelstukjes zijn 'souches'. De termen zijn afgeleid

van het Franse woord 'souche', dat afscheurstrookje betekent.

Soms is het met het blote oog duidelijk dat de 'souches' passen, soms is er een microscoop voor nodig. In 1936 laat een beroepsinbreker zo'n puzzelstuk achter: het uiteinde van zijn schroefboor breekt af en blijft steken in de brandkast die hij wilde kraken.

6.7 it's a match

Nadat de schroefboor is afgebroken, maakt de dader een grote fout: hij houdt 'zijn' stuk van de schroefboor bij. Maanden later treffen de speurders zijn stuk aan bij een huiszoeking. Er is geen twijfel mogelijk. De twee delen passen perfect in elkaar.

6.7.1 De gevonden voetsporen op de plaats delict zijn afkomstig van de schoenen van de dader en van een handlanger.

6.8 de macht van de expert

In de jaren 1920 helpt een gerenommeerde professor farmacologie van de Gentse Universiteit de speurders vaak verder. In zijn laboratorium past hij de modernste technieken toe. Hij vindt gif bij een autopsie of op verdachte voorwerpen. In uitgewassen kledij vindt hij bloedresten terug. Zijn bevindingen vormen vaak het belangrijkste bewijs.

Later blijkt dat de professor met zijn onderzoek knoeit. Hij brengt zelf gif aan op een lichaam of op verdachte voorwerpen. Soms verzint hij zelfs de resultaten. De professor wil de held van het onderzoek zijn. Dat onschuldige mensen daardoor levenslang krijgen, deert hem niet. Wanneer het bedrog aan het licht komt, moeten drie processen worden herzien. Twee mannen en een vrouw die levenslang hadden gekregen, komen vrij.

Gelukkig is zo'n malafide expert een uitzondering.

6.8.1 Het onderzoeksdossier naar de misdrijven van de professor.

6.8.2 Het laboratorium van de professor.

6.9 Speurders hebben hun handen vol met het opsporen en onderzoeken van vervalsingen. Elk voorwerp met enige waarde is al wel eens nagemaakt. Maar elk voorwerp heeft ook zijn expert. Die kan door een **echtheidsonderzoek** bepalen of een voorwerp al dan niet vervalst is. In 1975 slaat een postzegelverzamelaar uit Lebbeke aan het vervalsen. Hij brengt ontvlekkingsmiddel aan op de postzegels van het Kanaaleiland Guernsey. Daardoor vervaagt de rode kleur van de zegels, zonder de laklaag te beschadigen.

Zo brengt de verzamelaar vervalste 'unieke' productiefouten aan op de postzegels. Postzegelverzamelaars houden van postzegels met unieke productiefouten. Die zijn zeldzaam en dus waardevol.

6.10 zwitserse precisie zorgt voor doorbraak

De man verkoopt zijn eerste vervalste postzegels aan een specialist die het bedrog niet doorziet. Het nieuws gaat rond in het wereldje. Kopers uit Engeland bieden grof geld voor de postzegels van de man uit Lebbeke. Na een tijd ruikt een koper toch onraad en waarschuwt de politie. Die schakelt de Zwitserse postzegelproducent in voor een echtheidsonderzoek. Zij ontdekken dat het om een vervalste productiefout gaat. De man uit Lebbeke moet het aan de rechter uitleggen.

6.10.1 Bovenaan de vervalste postzegels, onderaan de originele.

6.10.2 De vervalser slaagt erin om zijn vervalste zegels te laten verschijnen in een vak-tijdschrift, waarin ze worden aangeboden voor 30.000 frank.

6.11 door de verf de schilder zien

Begin jaren 1980 duiken tot dan toe onbekende schilderijen op van de Vlaamse landschapsschilder Valerius De Saedeleer (1867–1941). Het zaakje is verdacht. Het gerecht schakelt kunstexperts in om de echtheid van de schilderijen te onderzoeken. Soms kan een expert een vervalsing met het blote oog ontdekken. Hij of zij onderzoekt dan de stijl, de penseelstreek, het type verf of de handtekening van de schilder. Vaak komt er ook een röntgenonderzoek of een chemische analyse aan te pas.

In deze zaak ontdekt de expert acrylhars op een verdacht schilderij. Dat materiaal bestond nog niet toen De Saedeleer leefde. Het bewijs is geleverd: het schilderij is vals.

6.12 de wenkbrauwen van de koning

Voelt het papier goedkoop aan? Is het watermerk onvolledig? Zijn de cijfers slordig gedrukt? Vormen de wenkbrauwen van koning Albert een volle lijn? Wie in 1949 op elk van die vragen 'ja' moet antwoorden, heeft waarschijnlijk een vals bankbiljet van 1000 frank in handen.

Experts van de Nationale Bank onderzoeken nauwkeurig elke nieuwe vervalsing en seinen door hoe een vervalst briefje te herkennen. Ook de gerechtelijke politie van Gent ontvangt een telegram met die informatie. Zij lichten

warenhuizen en openbare diensten in. Zo hopen ze de uitgevers van vals geld te kunnen klissen.

In 1950 arresteert de politie tientallen oplichters die met de valse briefjes van 1000 frank betalen. De arrestanten hebben de biljetten niet zelf gedrukt, maar kopen ze in Parijs voor een kwart van de waarde.

De Belgische en Franse politiediensten werken samen voor deze zaak. Dankzij de verklaringen van de Belgische arrestanten ontdekken de speurders de illegale drukkerij. Wanneer ze er binnenvallen, zijn de vervalsers net vals geld aan het drukken.

6.12.1 Een telegram met informatie over een nieuwe vervalsing.

6.12.2 Een telegram met de persoonsbeschrijving van twee mannen die vals geld wilden wisselen in de buurt van Turnhout.

6.12.3 Deze verdachten kopen briefjes van 1000 frank, maar betalen 250 frank. Sommigen verkopen de briefjes door aan anderen voor 485 frank.

6.12.4 Het briefje van 1000 frank is populair om na te maken. In de periode na de Tweede Wereldoorlog zijn er verschillende pogingen om het te vervalsen.

6.13 een meester-sjoemelaar

In de jaren 1970 licht een medewerker van een verzekeringsmaatschappij zijn werkgever op voor ruim 100 miljoen Belgische frank. Hij verzint firma's die valse schadeclaims indienen. Hij wordt geklist en veroordeeld wegens oplichting.

Na zijn gevangenisstraf slaat hij in 1983 zijn volgende slag. Hij knoeit met het bedrag op een ongedekte cheque.

Van 10.000 frank maakt hij 76.910.000 frank. Omdat hij de bankdirecteur van een Gents bankkantoor persoonlijk kent, kan hij het geld probleemloos ophalen. Zo gaat hij er met miljoenen vandoor. Tien jaar lang is hij spoorloos. Tot een onbekende man dood wordt aangetroffen in het zuiden van Frankrijk. Na controle van zijn vingerafdrukken blijkt hij de ontsnapte oplichter te zijn.

6.14 In 1922 overlijdt een rijke, alleenstaande vrouw in haar huis in Gent. In een kast ligt een blad waarop één opvallende zin staat geschreven: 'Volgens mijn wil herroep ik mijn testament van 1920.' Daaronder staat de handtekening van de overleden vrouw. De zaak is verdacht – en het blad ook. Heeft de overleden vrouw deze tekst zelf geschreven? Of heeft haar

schoonbroer er iets mee te maken? Het gerucht doet de ronde dat hij zijn schoonzus heeft vergiftigd. De speurders zien hem als verdachte en halen er experts in **schriftanalyse** bij. Die onderwerpen het verdachte handschrift aan een vergelijkend onderzoek.

6.15 wie schrijft, die blijft?

De verdachte schoonbroer heeft veel te winnen bij de herroeping van het testament uit 1920. Dat zou een ouder testament opnieuw geldig maken, waardoor hij een deel van de erfenis van zijn schoonzus opstrijkt. Experts oordelen dat de verdachte tekst niet van de hand van de overleden vrouw is. Ze zien er karakteristieken van het handschrift van de schoonbroer in, maar helemaal zeker zijn ze niet. Hij blijkt niet aan zijn proefstuk toe.

Hij huwde al eerder rijke vrouwen en probeerde op een misdadige manier een deel van de erfenis op te strijken.

Maar voor de jury is er geen twijfel. De schoonbroer heeft de vrouw vergiftigd en het testament vervalst. Hij krijgt de doodstraf, omgezet in een levenslange gevangenisstraf.

6.15.1 De expert vergelijkt letter per letter het verdachte handschrift met het handschrift van de overleden vrouw.

6.16.1 Als de speurders ter plaatse sporen vinden, maken ze daar gipsen afgietsels van. Die kunnen ze later vergelijken met voorwerpen die ze kunnen linken aan verdachten.

6.16.2 Gipsen afgietsel van een inbraakspoor.

6.16.3 Een expert in schrift-analyse doet vergelijkend onderzoek.

6.16.4 De vergelijking tussen sloten en sleutels en inbraaksporen met inbraakmateriaal verraden de modus operandi van de inbreker.

6.16.5 vingerspoor versus vingerafdruk

De dactyloscopie is de wetenschap om vingerafdrukken zichtbaar te maken, te classificeren en te identificeren.

De wetenschappelijke interesse in vingerafdrukken ontstaat in de 17de eeuw. In de 19de eeuw ontdekken wetenschappers dat elke vingerafdruk uniek is. Aan het eind van die eeuw worden de eerste misdaden opgelost dankzij dactyloscopie. Sindsdien zijn vingerafdrukken niet meer weg te denken uit het forensisch onderzoek.

6.16.6 Het labo van de politie vergelijkt vingersporen, afgenomen op de plaats delict, met vingerafdrukken van verdachten.

6.16.7 Elke vingerafdruk is uniek. Zelfs de leden van een eeneiige vierling hebben verschillende vingerafdrukken.

6.16.8 cocaïne of poedersuiker?

Is het gif, heroïne of wasmiddel? Speurders moeten verdachte substanties zo snel mogelijk kunnen identificeren. Dat gebeurt in het lab, waar chemische tests bepalen om welk product het gaat. Met behulp van speciale testkits kunnen labo-operatoren een product ook ter plaatse determineren.

7. **silent witness**

Een lichaam kan, zowel dood als levend, heel wat informatie prijsgeven. Door lichamen te onderzoeken, komen forensische experts heel wat te weten over de omstandigheden van een misdrijf. Door een autopsie kan de wetsdokter de doodsoorzaak en het tijdstip van overlijden vaststellen. Ook de studie van de insecten op en in het lichaam – de entomologie – kan helpen om het tijdstip van overlijden te bepalen. Het bestuderen van iemands verwondingen geeft dan weer informatie over het wapen dat gebruikt werd, of het nu om een mes, een vuurwapen of vergif gaat. Als er sprake is van vergiftiging neemt de wetsdokter een staal voor verder toxicologisch onderzoek.

***De foto's in deze zaal
kunnen als schokkend
worden ervaren.***

7.1 de moordenaar die geen moordenaar is

Op 12 september 1991 maakt een vrouw de politie attent op maden en een rottende geur die uit het huis van haar buurman lijken te komen. Als de wetsdokter het bewuste huis in Eeklo binnenstapt, treft hij een lichaam aan dat al lange tijd ligt te ontbinden. Het is onmogelijk om de doodsoorzaak vast te stellen door een uitwendige schouwing. Daarom doet de wetsdokter een autopsie. Het slachtoffer is een vriend van de bewoner van het huis. De bewoner heeft geen aangifte gedaan omdat hij vreest dat hij zijn vriend tijdens een ruzie gedood heeft. Maar het onderzoek wijst anders uit. De vriend is gestorven aan een beroerte. Misschien is die veroorzaakt door de stress van de ruzie, maar

het gaat hoe dan ook om een natuurlijke dood. Er is geen bewijs dat de bewoner een moordenaar is.

7.2 een tijdlijn van insecten

Een dood lichaam is voor insecten een bron van voedsel en leven.

Op hun beurt zijn die insecten voor speurders een bron van kennis.

De entomologie is de wetenschap die zich bezighoudt met de studie van insecten. De forensische entomologie bestudeert de insecten die zich tegoed doen aan dode lichamen. Bij de verschillende fases van de ontbinding van een lichaam horen verschillende soorten insecten. Entomologen maken daarom een soort van tijdlijn van de soorten insecten die komen en gaan op een dood lichaam. Door de insecten op en rond een lijk in kaart te brengen, kan een entomo-

loog inschatten hoe lang geleden die persoon overleden is.

7.2.1 Een tijdlijn van insecten die een lijk koloniseren.

7.2.2 Begin jaren 1950 gaat de gerechtelijke politie van Gent meer aandacht besteden aan de entomologie. Ze gebruikt daarvoor het werk van de Luikse professor Leclercq.

7.3 welke schutter is de moordenaar?

Op een avond in 1945 bellen twee gewapende mannen aan bij een huis in Ronse. Wanneer de bewoonster de deur opent, beginnen de mannen te vuren. De vrouw probeert de voordeur nog dicht te slaan, maar de mannen blijven schieten tot ze dood is. De schutters worden gevat. Maar wie vuurde

de dodelijke schoten af? Een ballistisch expert komt ter plaatse om te bepalen welke baan de kogels aflegden. Tijdens de autopsie gaat de wetsdokter na welke wonden door welke kogels werden achtergelaten. Op een schets duidt hij de kogelbanen aan. Daaruit blijkt dat beide mannen de vrouw raakten. Ze zijn dus allebei schuldig.

7.4 het wapen en de wonde

In 1926 verdwijnt een jongeman na een avondje stappen in Beernem. Hij wordt later dood teruggevonden in het kanaal.

De jongeman heeft een hoofdwonde, maar tijdens een eerste onderzoek wordt die niet grondig bekeken. Het lijkt zelfmoord of een ongeval. Twee kennissen van het slachtoffer, die hem als laatsten hebben gezien, zeggen dat hij dronken

en neerslachtig was na een misgelopen liefde. Maar dat verhaal blijkt verzonnen. Waarom logen de mannen? Hebben ze misschien een misdaad te verbergen? Tijdens een huiszoeking bij een van hen vinden de speurders bloedspatten en een hamer. Zou de hoofdwonde misschien door die hamer zijn toegebracht? Tijdens een tweede autopsie wordt de wonde vergeleken met het wapen. De wetsdokter twijfelt niet: de hamer is het moordwapen. De twee kennissen worden veroordeeld voor doodslag.

7.4.1 Speurders vinden bloedspatten en een hamer in een schuurtje bij een van de verdachten thuis. Tijdens de autopsie worden microscopische preparaten gemaakt van de haren en het bloed van het slachtoffer.

7.4.2 Om te achterhalen of de hoofdwonde is toegebracht door de gevonden hamer, gebruikt de wetsdokter een testschedel. Dat is een stuk tin in de vorm van een schedel, bedekt met een laagje was. Met de 'verdachte' hamer slaat de wetsdokter op die testschedel. Daarna vergelijkt hij de impact op de echte schedel met die op de testschedel. Uit microscopische foto's blijkt dat de sporen gelijk zijn.

7.4.3 Deze zaak is één van 'de moorden van Beernem'. Tussen 1915 en 1944 zijn er enkele verdachte moorden en verdwijningen in de streek. Het verhaal doet de ronde dat een invloedrijke edelman uit het dorp baat heeft bij de eerste moord. De moorden daarna moeten de mensen die te veel weten het zwijgen opleggen. De edelman zou de opdrachtgever zijn. Met zijn adellijke afkomst probeert hij het gerecht te beïnvloeden. Die hypothese kan echter nooit officieel bewezen worden. De 'moorden van Beernem' worden beroemd

in de streek door journalist Victor De Lille die de zaken in zijn krant 't Getrouwe Maldegem' ruime aandacht geeft. De VRT-reeks 'De bossen van Vlaanderen' uit de jaren '90 is een geromantiseerde versie van deze feiten.

7.5 **een gifmengster ontmaskerd**

Een toxicologisch onderzoek wijst uit of er giftige stoffen, geneesmiddelen of drugs in een lichaam aanwezig zijn. Zo'n onderzoek kan zowel op dode als op levende personen gebeuren. In 1984 redt zo'n onderzoek het leven van een man uit Eeklo. Hij is met vermoeidheid, evenwichtsstoornissen en haaruitval doorverwezen naar het universitair ziekenhuis van Gent. Daar blijkt dat hij een grote hoeveelheid rattenvergif in zijn lichaam heeft.

De man was de laatste jaren wel vaker ziek. Hij herstelde telkens in het ziekenhuis. Maar weer thuis werd hij opnieuw ziek.

De politie opent een onderzoek. Is hij misschien vergiftigd? Zijn vrouw is een logische verdachte, maar ze ontkent. Uit een buurtonderzoek blijkt echter dat haar vorige man tien jaar geleden dezelfde symptomen had toen hij overleed. De politie graaft het lichaam op van de eerste man van de verdachte. Dat is opvallend goed bewaard gebleven. Een toxicologisch onderzoek toont aan dat het dode lichaam vol rattenvergif zit. De vrouw bekent. Ze wordt veroordeeld voor de moord op haar eerste man en voor de moordpoging op haar tweede man. Haar werkwijze? Gif in de soep, een eetlepel daags, gedurende een paar weken.

7.5.1 Haaruitval is een van de symptomen van de vergiftiging. Nadien herstelt het slachtoffer. Zijn haar groeit weer aan.

7.5.2 Tijdens de reconstructie toont de vrouw hoe ze te werk is gegaan.

7.6 kroniek van een gewelddadige dood

Behalve de doodsoorzaak brengt een autopsie ook andere details over het misdrijf aan het licht. De manier waarop wonden zijn toegebracht, bijvoorbeeld. Past een verdacht wapen in de wonde? Aan welke kant of uit welke richting werd het slachtoffer geraakt? Met welke hand hanteerde de dader het wapen? Op basis van precieze metingen van de wonden, de richting van waaruit de wond werd toegebracht en de

slagkracht die gebruikt werd, maakt de wetsdokter zijn autopsieverslag. Dat kan voor de speurders doorslaggevende informatie bevatten.

7.6.1 Autopsiezaal
Rommelaerecomplex,
Universiteit Gent.

8. **verboden!**

De collectie van het museum van de gerechtelijke politie bevatte allerlei in beslag genomen goederen: vervalste schilderijen, pornografisch materiaal, wapens, kansspelen, drugs, ... De overheid wilde de burger beschermen tegen bedrog, onzedelijkheid en geweld en daarom liet ze de politie die goederen in beslag nemen.

Heel wat van de zaken die je hier ziet, kennen we vandaag niet meer, andere zijn intussen niet meer verboden. De misdaad evolueert, de normen van onze samenleving veranderen en de wetgever past het strafwetboek daaraan aan. Dat beïnvloedt ook de taken van de politie.

8.1 drugs

De gerechtelijke politie leidde haar medewerkers op om verschillende soorten drugs en andere illegale middelen te herkennen, zoals marihuana, opium, morfine of cocaïne. Maar ook allerlei voorwerpen om drugs te gebruiken, zoals weegschalen en pijpen, werden in beslag genomen. Door de jaren heen veranderde het drugsbeleid van de overheid. De prioriteit verschoof van het vervolgen van individuele verbruikers naar het oprollen van internationale netwerken van drugshandelaars. Voor softdrugs geldt er een gedoogbeleid.

8.2 onwettige geneeskunde

Arts is een gereguleerd beroep, net als vele andere beroepen in de zorg. Het mag alleen worden uitgeoefend door iemand die

het juiste diploma bezit en voor de uitvoering ervan de toestemming krijgt van een bevoegde autoriteit. Anders ben je strafbaar wegens de onwettige uitvoering van de geneeskunde. Bij zelfverklarde dokters en tandartsen nam de politie daarom bepaalde instrumenten, geneesmiddelen of verdoovingsmiddelen in beslag. Sommige handelingen en geneesmiddelen zijn altijd verboden, ook als een arts ze stelt, toedient of voorschrijft. Wat mag en niet mag is aan maatschappelijke evoluties onderhevig en is vaak onderwerp van debat. Denk bijvoorbeeld aan de discussies over abortus, euthanasie en alternatieve geneeswijzen.

8.2.1 Na een lange strijd keurde de Kamer in 1990 de abortuswet goed. Een abortus in een noodsituatie is tot de twaalfde week na de bevruchting niet langer strafbaar en kan daardoor eindelijk in een ziekenhuis worden

uitgevoerd door een arts.

Gedaan met de onhygiënische achterkamertjes en gevaarlijke ingrepen. Vroeger werden aborteuses 'engeltjesmaaksters' genoemd, maar veel te vaak schoot ook de zwangere vrouw er het leven bij in. Ook artsen voerden illegale abortussen uit. Na een verklaring nam de gerechtelijke politie regelmatig naalden, pillen en andere abortiva in beslag.

8.3 vervalsingen

Geld, fietsplaatjes, nummerplaten, identiteitskaarten en andere officiële documenten vervalsen of verkopen is strafbaar. Alleen de overheid mag zulke documenten uitgeven. Ook waardelose spullen laten doorgaan voor waardevol is verboden, zoals merkartikelen namaken.

Als de politie valse schilderingen in beslag neemt, brengt ze een merkteken aan. Zo kunnen ze niet meer als echt verkocht worden.

8.4 wapens

De wet beschouwt een hele reeks wapens als verboden, zoals boksbeugels, springmessen, werpsterren, nunchaku's, tot vuurwapen omgebouwde alarmpistolen, pepperspray, verborgen wapens (die er op het eerste gezicht als een ander voorwerp uitzien), ... Je mag ze niet produceren of herstellen, kopen of verkopen, bezitten of vervoeren en uiteraard ook niet dragen. De politie neemt ze in beslag.

Welke wapens vrij verkrijgbaar zijn en welke verboden, evolueert in de loop van de tijd.

Voor het bezitten van een aantal wapens heb je een vergunning nodig. Ook het bezit van munitie en het dragen van een vuurwapen zijn vergunningsplichtig.

Zelfs wapens die niet kunnen schieten, zoals nepwapens of alarmwapens, worden soms in beslag genomen. Als het wapen in een bepaalde

context toch een gevaar kan zijn, wordt het ook afgenomen.

8.5 kansspelen

Gokken is een controversiële praktijk. In veel landen bestaan er regels rond, maar er is zelden een totaalverbod. Wat verboden is, gedoogd wordt of toegestaan is, evolueert in de loop van de tijd. De gerechtelijke politie kwam met allerlei kansspelen in aanraking: kaartspelen in privéclubs, caféspelletjes, kettingbrieven en weddenschappen. Om bepaalde kansspelen te mogen uitbaten, moest je een vergunning hebben. Ook moest de winstkans voor de speler hoog genoeg zijn. De politie controleerde de plekken waar met en zonder vergunning gegokt werd en nam illegale of gemanipuleerde spelen in beslag.

8.6 zeden

Een van de domeinen waar het maatschappelijk oordeel heel duidelijk veranderde, is de 'zedelijkheid'. Tot de jaren 1970 nam de politie heel wat pornografie en seksspeeltjes in beslag die vandaag wel aanvaard zijn. Het maken, verspreiden en verkopen van 'obscene' afbeeldingen en geschriften was lange tijd verboden. Pornografie zou namelijk leiden tot moreel verval en vooral de jeugd schaden. Vanaf de jaren 1960 en 1970 veranderde dat maatschappelijk oordeel. De 'seksuele' revolutie bevrijdde mannen en vrouwen van heel wat schaamte en schuld rond seksualiteit. Pornografische magazines liggen nu in de rekken, niet meer onder de toonbank. Porno kijken, kopen en maken mag, onder bepaalde voorwaarden.

Kinderporno wordt streng bestraft. Ook porno waarbij de deelnemers gedwongen werden, blijft verboden.

8.6.1 in de cinema

Het filmfestival van Gent wil choqueren. Tijdens de eerste editie in 1974 toont de Universitaire Filmclub daarom 18 films die bewust provoceren. Tijdens de derde editie, in 1976, staat de film 'A History of the Blue Movie' (in het Frans: 'Anthologie du Plaisir') op het programma in Studio Skoop. Het is een compilatie van in Hollywood gefilmde striptease-, naakt-, en seksscènes tussen 1915 en 1970.

Volgens de wetgeving van dat moment is de film in strijd met de goede zeden. De politie zit in de zaal en legt de vertoning al snel stil. De initiatiefnemers van het filmfestival worden vervolgd wegens het openbaar vertonen van pornografie. Ze verdedigen zich

door erop te wijzen dat het om 'historische' en 'documentaire' beelden gaat. Een petitie met 1000 handtekeningen kan de inbeslagname van de film niet ongedaan maken.

8.6.2 in de platenwinkel

In 1969 controleerde de politie, op aangeven van een boze moeder, een Gentse muziekwinkel. Haar 15-jarige zoon zou er de single 'Je t'aime moi non plus' (1969) van Serge Gainsbourg en Jane Birkin hebben gekocht. Zowel de tekst als het gekreun en gehijg op de achtergrond zou 'de moraal ondermijnen'. Maar het nummer stond niet op de lijst met verboden platen, dus er werd geen gevolg gegeven aan de klacht. Nochtans stond de moeder niet alleen in haar oordeel. Na een aanhoudende stroom van klachten in vele Europese landen over het 'obscene' liedje haalde Philips Records de single uit de handel.